Ing. Ondřej Machek, Ph.D., katedra strategie, Fakulta podnikohospodářská VŠE

Oponentský posudek na disertační práci *„Performance Measurement of Public Art Museums“*

Autor: *Ing. Marek Prokůpek*

Ekonomika muzeí tvoří obecně ukotvenou součást ekonomické teorie, někdy nazývanou *economics of heritage*. Měření efektivnosti muzeí patří k perspektivním oblastem výzkumu a zároveň k užitečným tématům z hlediska veřejné politiky, protože se často jedná o veřejné entity, které hospodaří se svým majetkem za účelem poskytnutí služeb společnosti. Nemožnost přímo měřit všechny vstupy a výstupy i samotná heterogenita muzeí však činí analýzu efektivnosti velice obtížnou. Kvalitní kvantitativní uchopení vědeckého problému v oblasti Arts managementu zároveň v České republice stále patří k nepříliš doceněným metodickým přístupům. Autor si tedy zvolil téma, které je podle mého názoru aktuální, užitečné a zároveň ne zcela snadné na zpracování.

1. Teoretická východiska disertační práce

V první řadě je potřeba ocenit velice dobře zpracovanou rešerši literatury. V některých částech je sice text spíše edukativní, což by se v doktorské disertační práci nemuselo objevovat (např. str. 98), ale celkově rešerše reflektuje aktuální stav poznání, neodbočuje od zaměření práce, má logickou strukturu a opírá se o aktuální a kvalitní zahraniční studie. Autor prokazuje podrobné studium literatury a zároveň fundovanost v oblasti ekonomiky muzeí i měření jejich efektivnosti.

2. Stanovení cíle a jeho splnění

Vědecký problém vyžaduje stanovení jednoznačného cíle, který se prolíná celou studií. V tomto ohledu bych viděl v práci prostor pro určitá vylepšení. Cílem autora je vytvořit prakticky použitelný model hodnocení efektivnosti muzeí (v abstraktu je uvedeno, že je určený pro manažery muzeí). Ačkoliv je tento cíl zde uveden dokonce uveden dvakrát, autor v dalších částech textu se objevují další cíle (v odstavci 1.2 je uveden prvotní cíl zcela jiný, dále dochází ke stanovování dalších cílů, které nejsou označené jako dílčí cíle, ale jako „obecné cíle“).

Konečně je podle mého názoru prezentovaná metoda využitelná pro „regulátora“ spíše než pro jednotlivé manažery, kteří nemusí mít k dispozici relevantní data, ale ani znalosti k tomu, aby byli schopní metodu DEA efektivně použít (jedná se o jednu z navrhovaných otázek k obhajobě). Pokud by byl model určený pro manažery muzeí, pak by také bylo vhodné uvést konkrétnější manažerská doporučení (např. jaký software je pro aplikaci metody DEA vhodný – kromě zmíněného Frontier Analyst, existují dostupné alternativy?).

3. Metodika disertační práce

Z hlediska metodiky autor zvolil širokou škálu možných přístupů k řešení problému, což poněkud snižuje čitelnost a podle mého názoru i reliabilitu výzkumu. Zejména v kvalitativní části nejsou přesně uvedeny připravené otázky, na které se autor v průběhu rozhovorů ptal, což snižuje možnost ověřit, že by výzkum mohl být znovu nezávisle proveden za dosažení stejných výsledků – to je navíc ztíženo nemožností identifikovat dotazované subjekty (M1, M2…). Podobná připomínka se týká i druhého dotazníku, kde nejsou regiony specifikovány a je uvedeno jen Region 1, Region 2…. Dále podle mého názoru nebyla provedena „obsahová analýza“ tak, jak je tradičně chápána (*content analysis*) - str. 116 - a je zaměňována za rešerši/komparaci obsahu pramenů, což ale není to samé.

Obecně však zvolené metodické přístupy dávají smysl, neboť autor nejprve pomocí kvalitativního výzkumu vytipoval možné vstupy pro následnou formulaci modelu založeného na kombinaci metod balanced scorecard a data envelopment analysis. Autor správně negeneralizuje výsledky kvalitativního výzkumu na populaci, ale na teorii. Následně autor uvádí ilustraci použití navrhovaného modelu v prostředí České republiky. Dále vhodně prezentuje komparativní výkonnost jednotlivých muzeí. Po prezentaci výsledků by však bylo možné uvést ještě širší diskuzi úzkých míst vybraného řešení.

4. Vědecký přínos a originalita práce

Ačkoliv některé výše uvedené připomínky mohou znít kriticky, je možné konstatovat, že autor prokázal schopnost identifikovat, komplexně strukturovat a vhodně uchopit dosud neprozkoumaný výzkumný problém. Jeho disertační práce je přínosem pro rozvoj oboru Arts management v České republice. Výsledky práce mohou být použitelné podle mého názoru zejména orgány státní správy, a pokud by k tomu došlo a byly nastaveny vhodné podmínky, pak i manažery jednotlivých muzeí.

5. Formální připomínky

K práci mám několik drobných formálních připomínek:

- Autor si zvolil anglický jazyk a měl by tomu přizpůsobit zápis desetinných čísel. Ne vždy je důsledně využíváno použití desetinné čárky (viz např. tab. 5-6, 19, 26).
- Formálnímu vzhledu práce by prospělo konzistentní používání vzorců (buď Editor 3.0 – což bych doporučoval – nebo rovnice MS Word – v práci se však objevuje kombinace obou přístupů).
- Kvalita obrázků: některé tabulky jsou vloženy jako obrázky, což snižuje čitelnost, některé obrázky jsou ve špatné kvalitě (např. obr. 5, 6, 8, 9, 13, 15, tabulka 4, atd.).
- Proměnné by měly vždy být psané kurzívou (viz např. str. 38, 40, 42-43, 100).
- Na str. 26 tištěné verze práce je chyba (odkaz).
- Na str. 39 – v tištěné verzi práce – chybí text, na který by navazovala strana 40.

6. Závěrečné doporučení

Měl jsem možnost shlédnout průběžné verze této disertační práce na kolokviu i malé obhajobě a mohu konstatovat, že autor vždy vhodně zapracoval doporučení komise. Reakce na dotazy i průběžná kvalita disertační práce svědčila o systematickém a dlouhodobém vědeckém úsilí Ing. Prokůpka.

Autor prokázal schopnost samostatné vědecké práce a předkládaná doktorská disertační práce představuje originální dílo, které představuje přínos pro obor Arts management, potažmo obor Podniková ekonomika a management v České republice.

Obsah práce však vyvolává potřebu reagovat na některé doplňující otázky:

- Na str. 100 jsou uvedené symboly „u^30“ a „v_j^30“. Nejedná se o standardní matematický zápis, mohl by autor vysvětlit, co znamenají?
- Model je dle abstraktu práce určený pro manažery muzeí. Zásadní otázkou je, zda jsou tito manažeři schopní použít metodu DEA. Je tomu tak? Mají k dispozici potřebné znalosti i data? V jakém software by měli metodu aplikovat?
- Splňuje výběr českých muzeí pro porovnání pomocí metody DEA kritéria „peers“ podle Johnsona (2016) uvedená na str. 79?
- Jaké jsou přínosy oproti studii Basso a kol. (2015), kteří navrhnuli použití kombinace BSC a DEA pro hodnocení efektivnosti 19 muzeí? Právě novost řešení doporučuji v průběhu obhajoby zdůraznit.
- Autor tvrdí, že použil v kvalitativním výzkumu metodu zakotvené teorie. Podle čeho autor usoudil, že nastala teoretická saturace, kdy už nemělo smysl se dotazovat dalších subjektů?

- Volba BCC modelu je trochu „skrytá“ a podle mého názoru by si zasloužila širší diskuzi. Proč byl zvolen pouze model BCC a proč nebyly použity oba přístupy (CCR i BCC)? Podobně by bylo vhodné více diskutovat volbu „output-orientované“ verze modelu. Není snad v zájmu muzeí zvyšovat svou efektivnost na straně vstupů?
- Na str. 124-128 je u některých indikátorů uveden typ indikátoru – popis. Jakým způsobem je potom možné popis měřit / hodnotit dosažení cílů?

Je možné konstatovat, že hlavní cíl práce byl naplněný a Ing. Prokůpek předloženou prací prokázal kvalifikaci odpovídající nárokům na získání titulu doktor v oboru Podniková ekonomika a management.

Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

V Praze 13. 2. 2017

Ondřej Machek